

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2022. gada 12. septembrī

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Gunārs Kusiņš un Anita Rodiņa,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto sabiedrības ar ierobežotu atbildību [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 153/2022),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Kriminālprocesa likuma 631. panta trešo daļu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam teikumam un spēkā neesošu no [datums].

2. Apstrīdētā norma noteic, ka apgabaltiesa, izskatot sūdzību vai protestu, var atcelt rajona (pilsētas) tiesas lēmumu un pieņemt Kriminālprocesa likuma 630. pantā minēto lēmumu. Lēmums nav pārsūdzams.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punkts noteic, ka Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē ietverto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka [datums] uzsākts kriminālprocess par iespējamu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju. Vēlāk izmeklētāja pieņēmusi lēmumu uzsākt procesu par noziedzīgi iegūtu mantu un nodot materiālus par noziedzīgi iegūtu mantu izlemšanai tiesai. Ar pirmās instances tiesas lēmumu Pieteikuma iesniedzējas manta – kredītiestādes kontā esoši naudas līdzekļi – atzīta par tādu, kas nav noziedzīgi iegūta, un process par noziedzīgi iegūtu mantu izbeigts. Par minēto lēmumu izmeklētāja iesniegusi sūdzību, savukārt prokurore – protestu. Ar apelācijas instances tiesas lēmumu pirmās instances tiesas lēmums atcelts, bet Pieteikuma iesniedzējas manta atzīta par noziedzīgi iegūtu un konfiscēta valsts labā. Minētais lēmums nav pārsūdzams.

Pēc Pieteikuma iesniedzējas ieskata, apstrīdētā norma gadījumos, kad lēmumu par mantas atzīšanu par noziedzīgi iegūtu un tās konfiskāciju valsts labā sākotnēji pieņēmusi apelācijas instances tiesa, nenodrošina šāda lēmuma tiesiskuma kontroli pēc būtības. Likumdevējs, pieņemot apstrīdēto normu, arī neesot ņēmis vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 3. aprīļa Direktīvas 2014/42/ES par nozieguma rīku un noziedzīgi iegūtu līdzekļu iesaldēšanu un

konfiskāciju Eiropas Savienībā 8. panta 6. punktu. Turklāt apelācijas instances tiesas lēmums, kas pieņemts attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju, seku ziņā neatšķiroties no notiesājoša sprieduma kriminālprocesā, tomēr apelācijas instances tiesas notiesājošu spriedumu iespējams pārsūdzēt kasācijas kārtībā. Tādējādi apstrīdētā norma aizskarot Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai tikai tad, ja tā ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka situācijā, kad tiesību norma paredz aizliegumu kādu nolēmumu pārsūdzēt tiesā, personai nav citu iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2013-18-01 9. punktu*).

Rīgas apgabaltiesas lēmums, kas pieņemts attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju, nav pārsūdzams. Tādējādi nepastāv vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizsardzībai.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas otro teikumu, ja nav iespēju Satversmē ietvertās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Konkrētajā gadījumā termiņš pieteikuma iesniegšanai skaitāms no Rīgas apgabaltiesas [datums] lēmuma par mantas atzīšanu par noziedzīgi iegūtu un konfiscēšanu valsts labā spēkā stāšanās brīža. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2022. gada 24. augustā. Tātad minētais termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtais daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai. Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu tiesa var atteikties ierosināt lietu arī tad, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma nesamērīgi ierobežo viņai Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesību uz taisnīgu tiesu būtiska sastāvdaļa ir tiesības uz tiesas nolēmuma kontroli, proti, tiesības pārsūdzēt tiesas nolēmumu augstākā instancē. Tāpēc valsts pienākums ir izveidot tādu tiesību sistēmu un noteikt tādu lietu pārsūdzēšanas kārtību, lai personas varētu efektīvi aizsargāt savas tiesības un likumiskās intereses (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 9. janvāra sprieduma lietā Nr. 2013-08-01 13. punktu*).

Tomēr Satversmes tiesa ir arī atzinusi, ka valstij ir rīcības brīvība noteikt pārsūdzības instances un kārtību, citstarp atkarībā no lietu veida (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 12. marta sprieduma lietā Nr. 2019-11-01 10. punktu*). Tas, ka valsts ir izveidojusi kasācijas instances tiesu, nenozīmē, ka likumdevējam būtu pienākums garantēt ikvienas lietas izskatīšanu kasācijas instancē pēc būtības. Nedz Satversmes 92. panta pirmais teikums, nedz Latvijai saistošās starptautisko cilvēktiesību normas neparedz valstij pienākumu visās lietu kategorijās noteikt personai tiesības pārsūdzēt nolēmumu kasācijas kārtībā (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2013. gada 21. oktobra sprieduma lietā Nr. 2013-02-01 11. punktu un 2018. gada 14. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-23-01 12.1. punktu*).

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka process par noziedzīgi iegūtu mantu ir viens no sevišķā procesa veidiem kriminālprocesā, tas ir vērsts tikai uz kriminālprocesā radušos mantisko jautājumu atrisināšanu. Šajā procesā netiek noskaidrota personas vaina, bet gan tiek lemts par mantas noziedzīgo izcelsmi vai saistību ar noziedzīgu nodarījumu. Process par noziedzīgi iegūtu mantu ir vērsts uz konkrēta fakta noskaidrošanu un tā mērķis nav atzīt personu par vainīgu konkrēta noziedzīga

nodarījuma izdarīšanā (sk. Satversmes tiesas 2017. gada 23. maija sprieduma lietā Nr. 2016-13-01 10. un 11. punktu). Tā kā process par noziedzīgi iegūtu mantu ir izņēmums no mantisko jautājumu risināšanas kārtības pamata kriminālprocesā, šādam procesam var būt atšķirīgi noteikumi, kas vērsti uz ātru un efektīvu tā mērķa sasniegšanu (sk. Satversmes tiesas 2017. gada 11. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-10-01 20.2. punktu).

Pieteikumā ir citētas Satversmes tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas atziņas, kā arī pausts Pieteikuma iesniedzējas viedoklis par to, ka valstij ir pozitīvs pienākums nodrošināt tiesības uz taisnīgu tiesu tā, lai tiktu paredzēta iespēja pārsūdzēt apelācijas instances lēmumu augstākas instances tiesā. Tomēr, ņemot vērā Satversmes tiesas judikatūru, jo īpaši judikatūru par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu būtību un tā mērķi, pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, kādēļ Satversmes 92. pants uzliktu likumdevējam pienākumu nodrošināt šajā lietu kategorijā pieņemto lēmumu pārsūdzību kasācijas instances tiesā.

Līdz ar to pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 153/2022).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina